

Martin
Kanaľoš

Ja, Trán a všetko ostatní

er

Martin Kanalos

Já, Trám a všechno ostatní

Kniha vychází za finanční podpory
Ministerstva kultury České republiky
a Bader Philanthropies, Inc.

© Martin Kanaloš, 2025
Illustrations © Sára Paldanová, 2025
© KHER, z. s., 2025

KHER
2025

Kapitola 1

Dva pozorovatele

Když mi bylo šestnáct, moji rodiče se rozvedli. Slyšel jsem příběhy o děckách, co kvůli tomu začala kouřit, chlastat nebo skákat z mostu, jen aby upoutala jejich pozornost, ale já si z toho nic moc nedělal. Ni- jak mě to nepostihlo. Mě už život poznamenal dost.

Mám totiž zvláštní jméno — Dezider, i když doma mi říkají Dezi. Táta si ho prosadil, protože se tak jmenoval jeho táta, můj děda, na kterého mám jen matné vzpomínky. Dezider se zdá být krásné jméno. Je odvozené z latinského Desiderius, což znamená „vytoužený“, a od dob antického Říma se rozšířilo po celé Evropě. Obzvlášť v Maďarsku, kde jeho domácká podoba zní Dežo a kde se z mně neznámých

důvodů uchytilo mezi Romy. Asi vás tedy nepřekvapím, když řeknu, že můj děda byl Rom. Ale i když přišel ze Slovenska do Česka, kde celý život makal, a i když všechny jeho děti odmaturovaly a snažily se v životě něčeho dosáhnout, přesto se moje rodina propadala do stále větší chudoby. Bydleli jsme v malém nájemním bytě v paneláku na okraji města a žili od výplaty k výplatě.

Asi jediný, kdo na tom byl hůř než já, byl můj kamarád Tran. Byl poloviční Vietnamec. Jeho máma mu řekla, že když byla mladá, zamilovala se do Vietnamce, se kterým se trápila a který ji pak stejně opustil. Se svým tátou se Tran nikdy nesetkal. Taky mu řekla, že když se narodil, chtěla ho vyhodit z okna, ale v porodnici byly mříže. Před několika lety sbalila nějakého Helmuta, odjela s ním do Německa a nechala Trana u babičky, co bydlela v protějším paneláku. Babička trpěla stařeckou demencí a Tran jí musel pomáhat skoro se vším. Dokázala si něco málo uvařit, najíst se, dojít si na záchod, ale zbytek už byl na Tranovi. Sotva oba vyžili z jejího důchodu a toho, co jeho máma občas poslala z Německa.

Myslím, že tohle byl důvod, proč jsme si s Tranem tak rozuměli. Byli jsme na tom vlastně dost podobně. Naši tátové pocházeli z menšin. Můj táta Rom, Tranův táta Vietnamec. Naše mámy byly Češky. Obě naše rodiny byly neúplné, nemajetné a žili jsme v panelácích naproti sobě. Ale my si z tragického života nic nedělali a užívali si ho, jak to šlo. Každý pátek u mě Tran přespával.

„Dneska to tu rozjedeme!“ hulákal, když jsem mu otevřel dveře.

„Drž hubu! Máma spí. Probudíš ji!“

Moje mamka byla samoživitelka a hrozný dřič. Pracovala v jedné firmě jako asistentka účetní a byla to snad nejhorší práce na světě. Musela odmakat všechno papírování, zatímco její nadřízení měli nohy na stole a peníze jim tekly do kapes.

Mamka jezdila do práce na šestou a často tam až do šesti musela zůstat, ale ty čtyři hodiny navíc jí nikdo neproplatil. A aby toho nebylo málo, neměla proplácené přesčasy a pauza na oběd byla jen čtvrt hodiny. Domů přicházela unavená až večer, a když s námi ještě bydlel táta, čekalo ji dusno od něj, kde je večere a jídlo na zítřejší oběd.

Teď jsem na jídlo myslel i já a šmejdil jsem po kuchyni, kde jsou brambůrky. Konečně jsem je našel. Vyndal jsem z ledničky kolu a odnesl všechno do pokoje, kde už Tran na mém počítači spouštěl film. Milovali jsme Zahulíme, uvidíme a dneska večer jsme měli v plánu podívat se na celou trilogii.

„Ty vole, ten Kumar vypadá úplně jako já!“ poznamenal jsem při pohledu na hrdinu indického původu.

„Velký hovno. To i moje bába vypadá víc jak von než ty.“

„Co ty o tom víš, a uхни! Máš tlustý sklo.“

Tran vstal a popošel k oknu, kde jsem měl postavený teleskop. Zadíval se skrz něj. My s Tranem jsme byli blázni do astronomie, astrofyziky a obecně do vědy. Hvězdy, mlhoviny, černé díry — to všechno jsme žrali. Proto mi mamka k loňským narozeninám koupila hvězdářský dalekohled. Byl sice použitý, ale nijak to na něm nebylo znát. Jednou do něj Tran

drcnul, teleskop spadl z podstavce a málem vypadl z okna, ale zarazil se o parapet. Myslel jsem, že v ten moment Trana vyhodím z okna já, ale jakmile jsme se podívali do okuláru, objevili jsme něco mnohem zajímavějšího než hvězdy.

„Tak co?“ zeptal jsem se nedočkavě. „Co vidíš?“

V protějším paneláku, kde bydlel Tran, byla jeho sousedkou ta nejdivočejší holka z okolí. Chodila zmalovaná, měla načerno obarvené vlasy, uhrančivé oči a plné rty. Říkalo se o ní, že už od čtrnácti spala se spoustou chlapů a že už byla pětkrát na potrátu.

Napil jsem se limči a Tran na mě zavolał: „Teď přišla ta druhá holka!“

„Kecáš!“ Přiskočil jsem k teleskopu.

Její kamarádka tam přespávala každý pátek, takže jejich tradice se stala i naší. Byla úplně opak Trano-vy sousedky, a proto se mi taky líbila mnohem víc. Byla vysoká, nenalíčená a měla dlouhé hnědé vlasy stažené do culíku. Párkrát jsem ji viděl ve škole, jak sedí na chodbě na lavičce a něco si čte. Napadlo mě oslovit ji, zeptat se jí, co zrovna čte, ale nikdy jsem se k tomu neodvážil. Byla starší a já se hrozně styděl.

Teď jsem ji viděl, jak sedí na posteli u okna a něco si s tou druhou holkou povídá.

Tran měl takovou teorii, že kdybychom tam za nimi zašli a zatukali na ně, určitě by se s námi začaly bavit, a nakonec třeba i líbat, ale já mu to nevěřil. O holkách věděl leda kulový. Co jsem ho znal, tak nikdy s žádnou nechodil. Maximálně tak na kroužek kreslení v první třídě.

Každý pátek jsme spolu koukali na filmy, pak pozorovali hvězdy (a částečně i ty holky) a při tom

čekali, že se něco stane. Něco, co nás vytrhne z tohohle koloběhu.

„Co bys dělal, kdyby přišla půlnoc a nastal by konec světa?“ nadhodil jsem, když už jsme usínali. Tran ležel vedle mojí postele na vysouvací matraci. Tyhle filozofické otázky jsme si kladli rádi a vymýšleli na ně odpovědi. Co kdyby najednou ze všech byli zombíci a zbyli bychom jen my dva; co kdyby přestala na celém světě fungovat elektřina; co kdyby vybuchla jaderná bomba?

Tran se zamyslel.

„Podle mě to nepoznáme. Prostě to bude tak rychlý, že to ani nestačíme zaznamenat.“

„A co když ne?“ nedal jsem se.

„A když ne, tak běžím do protějščího baráku voškat ty dvě holky.“

Oba jsme vybuchli smíchy.

„No a jak si myslíš ty, že by konec světa vypadal?“ zeptal se mě Tran.

Zamyslel jsem se. „Podle mě by to začalo zemětřesením a nebe by se celý rozsvítilo...“

„To zní jako kniha Zjevení,“ přerušil mě Tran.

„Cože?“

„Kniha Zjevení. To je část Bible, kde se píše o konci světa.“

„Jak tohle víš?“ Podíval jsem se na něj překvapeně.

„To víš, neustále se vzdělávám. Neválím si doma koule jako ty. Ale s tím koncem světa jsi mi nasadil brouka do hlavy. Ty vole, já bych běžel za těma holkama, vykopnul bych dveře a zařval bych: ‚Chcete si užít poslední chvíliky svého života s kancem, jako jsem já?‘ Vzal bych tu štětku a takhle s ní řádl...“

Tran začal předvádět, jak by to dělal. V jeho podání to spíš vypadalo, jako kdyby do něj vjel elektrický proud. Já se smál tak moc, až jsem si musel zakrýt obličej polštářem, abych neprobudil celý dům.

Kapitola 2

Mámu s tátou si nevybíráš

Ráno Tran odešel, protože se musel postarat o babičku. Zrovna jsem ležel na posteli a koukal na videa na YouTube, když do pokoje vešla mamka.

„Dezi, volal táta, že pro tebe něco má. Máš přijít za ním, chce ti popřát k narozeninám.“

Nechtělo se mi. Byla sobota, venku zataženo, ideální den na válení se v posteli, ale nakonec jsem se přemohl. Hodil jsem na sebe mikinu a šel.

Co se moji rodiče rozvedli, bydlel táta na ubytovně. Ačkoliv dělal, co mohl, aby vydělal nějaké peníze, stejně neměl dost na to, aby si pronajal byt. Občas se mu podařilo najít si něco načerno, ale pak dlouhou dobu zase o nic nezavadil. Nedávno

obsah

1: Dva pozorovatelé	5
2: Mámu s tátou si nevybíráš	11
3: Dějou se věci	19
4: Hlavně nevyčnívat	33
5: Párty ve vilové čtvrti	45
6: Jsme v háji	55
7: Překvapivé setkání	65
8: Na předměstí	77
9: Slunce, seno, rasismus	89
10: Průtrž	101
11: Muselo to ven	109
12: Most na druhou stranu	119
13: Život je fajn	135

Martin Kanaloš
 Já, Tran a všechno ostatní
 Odpovědná redaktorka Karolína Ryvolová
 Korektury Barbora Vilímová
 Ilustrace Sára Paldanová
 Grafická úprava a sazba
 z písma *Polia* Čumlivski&Horváth
 Praha 2025
 Počet stran 148
 Vydalo Nakladatelství KHER, z. s.,
 Veverkova 1172/33, 170 00, Praha 7

ISBN 978-80-87780-46-6

www.kher.cz

nakladatelstvi@kher.cz

facebook.com/nakladatelstvikher

[Instagram.com/nakladatelstvikher](https://instagram.com/nakladatelstvikher)

Martin Kanaloš (1997, Sokolov) vystudoval dějiny umění na FFUK v Praze. Jako kunsthistorik pracoval např. v Národní galerii či Národním muzeu. Působil také v Národním pedagogickém institutu jako koordinátor motivačních besed pro romské žáky. V roce 2024 byl díky Nadaci Albatros na krátkodobém studijním pobytu v Oxfordu. Od roku 2025 je členem Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny. Psaní se věnuje od školních let. Debutoval povídkou „Ty jsi jako já“ ve sbírce *Samet Blues. Drsná devadesátá v povídkách Romů* (KHER, 2021). V roce 2025 vyšel tento text znovu s ilustracemi Marie Nakonečné v publikaci ateliéru ilustrace a grafiky UMPRUM *Thursday's Child*. Týdeník Respekt otiskl v roce 2021 jeho povídku „Stálo to za to“ v zimní literární příloze. *Já, Tran a všechno ostatní* je jeho knižní debut.

ilustrace
Sára
Paldanová

